

≡ KNIHA ZLIN

Krisztián

grecsó

TANEČNÍ ŠKOLA

The translation of this work was supported by the Translation fund of the Hungarian Book Foundation, Budapest.

Copyright © Grecsó Krisztián, 2008
First edition: Magvető, 2008 Budapest
Translation © Ana Okrouhlá, 2011
Cover and layout © Lucie Mrázová, 2011

ISBN 978-80-87162-82-8

I.

Onoho prvního, vskutku problematického letního odpoledne se József Voith, advokátní koncipient v posledním ročníku, poprvé zklamal ve svém strýci, který na jejich zahradě sklíčeně pozoroval švestky, protože na nich cikády pořádaly mejdan. Mléčně bílá vlákna pomalu opřádala skrýšky listů, všechno pokryla pěna a listí se odělo do lepkavého hedvábí. Krajkový límec, říkávala Jocóova matka, Hanna Voithová, jenže to vůbec nebyl vtíp, švestka je ovoce boží, Stvořitelův dar, výroba kořalky není hračka, život je hračka, ale alkohol, ten ne, švestková pálenka z nížiny je pohonnou hmotou maďarské duše, bez této pálenky tady v kraji není lásky ani příchynosti, bez pálenky by Velká uherská nížina byla jako pohoří Mátra bez panoramat. Pálenka, to je náš horizont, naše perspektiva, obraz naší budoucnosti, říkává Jocóův strýc Lajos Szalma, profesor biologie a tělesné výchovy, přičemž si ten chlap olizuje rty, kteréžto, ne právě příliš vytríbené, gesto poukazuje na to, že půldečku by si dal. Léto ve Feketevárosi bylo žhavé, na zahradě Jocóovy rodiny i v pozdním odpoledni žhnuly naváté písky a strýc Lajos, sotva dorazil, hned začal hovořit o Jocóově budoucnosti a tak to také pokračovalo dál; mluvílo se o problémech se zaměstnáním Józsefa Voitha, onoho prvního, vskutku problematického odpoledne, kdy mu na právnické fakultě zbývaly už jen dva semestry a on, József, který co nevidět dostane doktorský titul, neměl, pokud jde o budoucnost, pražádné plány. Překvapivě agilní Lajos Szalma synovce povzbuzoval tím, že pokud opráší své

kontakty, tak pro něho v Tótvárosi najde místo koncipienta, ale Jocóovi se město, jež pro něho Lajos Szalma zvolil, jevílo jako místo směšné, takový zastrčený, zaprášený zapadákov. Jocó by byl rád zůstal v Segedínu, ve městě univerzity, slunečního jasu, zářivých korz, kde Tisa pěnou vodní tříšť pokrývá městský břeh a kde sebevědomý měšťan může kráčet ve stopách nositelů Nobelovy ceny.

Lajos Szalma potřásl hlavou, ono se řekne semenec, ale zobej ho z flašky, jen ať je rád, nebude-li bez práce; ale přitom jako by pocítoval: čas a nutnost jsou velký pán a budou stále větší, tahle bitva je vyhraná – opět se zabýval švestkami. Vypravil se, že bude postříkovat, přitom věděl, že Jocóův otec, Károly Voith, nemůže vystát, když se u nich manželčin bratr chová, jako by byl v domě pánem, ale na něho teď Lajos Szalma nedbal, pravil, Karezsz i tak pracuje, a ve smaltovaném nočníku namíchal basudin a další jedy, potom ten postřík nalil do starého ručního postřikovače, do žlutého ruksaku, jak té mašině říkala Jocóova matka, natáhl si čapku a pustil se do postřikování. Povíval feketevárosský vítr, onoho prvního, vskutku problematického feketevárosského odpoledne, ale vál beze spěchu, jako někdo, komu je všechno jedno, jako někdo, kdo má rád šumění záplavových lesů, ale pro něhož je stejně dobré, i když je ticho, jako někdo, kdo pohladí způsobilé pšeničné lány na Zlatém ostrově, ale že by se mu za to ukláněly, to už od nich neočekává. Lajos Szalma stiskl páku. Pak opět. Čekal, až se nahromadí tlak.

A tehdy to uslyšel. Alespoň tak to poté vyprávěl, protože právě onoho prvního, vskutku problematického odpoledne bylo důvodem jeho starostí to, že podle Jocóa se nestalo nic. Tento názor se zcela lišil od mínění Lajose Szalmy, takže konsenzus byl vyloučený. Známy tótvárosský profesor tělesné výchovy Lajos Szalma stiskl pumpu postřikovače a doopravdy to slyšel. Na moment si myslel, že to přichází odjinud, ale brzy si uvědomil, že když nepumpuje, tak se to neozývá, že

v té chvíli je ticho. Hudba umlkla. Ten medově sladký, malátný valčík zní jenom tehdy, když pumpuje postřikovačem. Nahlédl do domu, na terasu, kde za tujími v chládku odpočívali Jocó s matkou, nakoukl i k sousedům, jestli někdo slyší, že z jeho žlutého ruksaku se stala hudební skříň, ale celá ulice držela siestu, zahrady odfukovaly, zdřímly si nejen letní záhony, ale dokonce i čirá voda vibrující na asfaltu, jeho milovaný synovec pár metrů od něj mluvil s matkou a on neměl jediného svědka na to, že se z postřikovače stal flašinet. Lajos Szalma to později vyprávěl tak, že pumpoval a valčík se linul, jako by mladí cikáni s lesklými tvářemi hráli v altáncích na Margitině ostrově nebo jako by vyhrávali na břehu Tisy ve Feketevárosi, na terase nad vodou, a melodii si i pobrukoval, pročez je naprostý nesmysl, aby Jocó nezaslechl vůbec nic, on, Lajos, si pomalu a lopotně vybavuje pár taktů, no a i to, kdy to slyšel naposledy... Byl tenkrát tak starý jako Jocó teď a pronajal si se svou nádhernou milenkou pokoj v lázních v Orosháze, polní cestu vedoucí do motelu lemoval rákos, jinde zase křivolaká stezka ubíhala tunelem z listí vrb, z okna pokoje bylo vidět jen na ořešák, na jeho suchý, nevraživý kmen, a na rákos, děsivě hučící rákos u lázeňské vesničky, číšníci v restauraci mluvili rumunsky a mladý Lajos donesl své milence do pokoje štrúdl a červené víno a žena tam ležela nahá v nachovém světle, stočená do klubíčka, na její prdelce vyklenuté do tvaru hrušky sehrávalo listí ořešáku stínohru... A v tu chvíli odkudsi z maďarské pusty zazněl ten valčík, který se teď ozval z postřikovače. Podle svého tvrzení se strýc Lajos do toho v té chvíli položil, pumpoval ještě rychleji, valčík odevlál a místo něj se dostavilo zbrklé, cizí tango, štiplavá, podrážděná muzika, kterou bylo nemožné neslyšet, leč málo platné, neslyšela ji ani Hanna Voithová, ale to už strýc Lajos viděl před očima tu zatuchlou špeluňku v Szentendre, kam se před světem skryl s další svou milenkou a kde z terasy penzionu Cola hleděli na starý zavřený

hřbitov, nazí vyfukovali kouř, z cesty je tu a tam osvětlily reflektory aut, jako by to byl jakýsi pátravý rádius, světelné kužely směřovaly k Pešti a ukázaly tu nelegitimní svatbu, mladý Lajos zapaloval jednu cigaretu od druhé, u sousedů najednou zapnuli rádio a rozezvučelo se to tango.

Strýce Lajose chytla křeč do ruky, a tak postříkal stěnu domu obrácenou ke švestce, až po ní stékal rozpuštěný, zapáchající jed, přešel proto do druhého rohu zahrady a rozvázněji pumpoval dál. Flašinet, v nějž se proměnil postříkovač, spustil jakousi lahodnou maďarskou píseň o nějakých kasárnách... *Ať ten vítr odkudkoli fičí, najde...* Lajos Szalma si prozpěvoval a myslel na to, jak dávno to bylo, co si pobrukoval tuhle melodii, naposledy tehdy, když si ve své mladické chudobě nemohl pronajmout pokoj na břehu Tisy a kempink Evropa u Körös-toroku byl plný a mladičká Lajoska si musel vyprosit, aby směl zajít ke své milované do jednoho dusného pokoje zotavovny patřící továrně na nábytek. Opuštěná žena spala na francouzské posteli se svým novým ctitelem, další funění se ozývalo z temné díry plné komárů, Lajoska ulehl na postel, zprvu jen ustrašeně čekal, pak se nechal strhnout... Tehdy si pro sebe naposledy pobrukoval tu melodii: *Klužská kasárna jsou na vršku...* A ani nevěděl, proč si na to tehdy vzpomněl, snad proto, že vítr zvedající se od řeky Körös tak vztekle lomcoval okenicemi a mladému Lajosovi se ruce třásly strachy, když si hledal cestu pod příkrývkou své milé, a málem ani nedýchal, když se noční košile ochotně nadnášela opodál. Mladý Lajos došel v písni k tomu, že... *Ale spousta dívenek oplakává svého milého*, a to nemohla být náhoda, protože ten nový ctitel právě v tu chvíli pojal podezření, to jemné supění, to žhnoucí ovzduší mu z víček zaplašilo sen... Mladého Lajose neoplakával nikdo, když se skutálel po tvrdých schodech zotavovny továrny na nábytek.

Jocó a jeho matka si všimli, že něco není v pořádku, teprve tehdy, když Lajos Szalma hodně hlasitě,

z plných plic řval, poháněl hrací skříňku, v níž se změnil postřikovač, kolovrátek se točil a podle Lajosova tvrzení najednou zazněl Mozart, nástroje plazící se se smrtelnou disciplínou Requia ožily, Jocóova matka zavolala z terasy, co že je to za kňourání, Jocó tam běžel a zeptal se, proč strýc Lajos tak vztekle postřikuje stěnu sousedního domu, ale Lajos Szalma nic neslyšel, protože podle něj Wolfgangova muzika přehlušila lamentaci obou fantazií postrádajících příbuzných a k němu jen plynula minulost, ten křehký čas, na nějž se tak rychle zapomíná...

Tehdy se všechno změnilo. Strýc Lajos měl tu drzost říct, že jestli Jocó nevěří ani vlastním uším, tak mu holt není pomoci. Jocó stál u stěny domu, z níž crčel postřik, díval se na docela obyčejný postřikovač, z něhož se podle jeho mínění nestala žádná hudební skříň, a opakoval, že právě že on vlastním uším věří: kromě hulákání strýce Lajose bylo mrazivé ticho. V tu chvíli Lajos Szalma ve vzteku málem postříkal Jocóa Voitha, ve skutečnosti ho dokonce i postříkal, třebaže Jocó uskočil, a ještě křikl, ať nelže, to na něho řval a Jocó mu ani později nedokázal odpustit, že ho strýc nazval lhářem, protože neslyšel ani valčík, ani tango, ani ta *klužská kasárna* a pak, ani vzrušující obrazy minulosti se nepromítaly mezi řadami feketevárosských domů, on neviděl ty nádherné lásky a nesetkal se s pražádným dobrodružstvím u nábytkářského závodu. Lajos Szalma hořce potřásl hlavou, potom se půl roku nehlásil. A i potom telefonoval jen v záležitosti tótvárosského místa, jinak ta dohladka vybroušená keramika starého přátelství utrpěla vlasové trhliny.

Následujícího léta Lajos Szalma dělal, jako by se vůbec nic nestalo, jeho smích otřásal pečlivě udržovanými zahradami Feketevárose. Při večerních pivních slezinách se hecovali tak dlouho, až nakonec vymyslel, že s Jocóem pojedou k hrázi na Tise, protože až se budou z továrny vracet kamiony, nastane „žabí Waterloo“.

Nejhezčí to je, když slunce ještě docela nezajde za topoly v záplavové oblasti a v té medově zlaté záři je dobře vidět, jak se spousty ropuch a rosniček valí jak nadýchaná pěna, až asfaltka vedoucí do města vypadá jak živoucí koberec, a ne jako drahocenná soukromá cesta nějakého švýcarského velkopodniku. V půlce léta se ve Feketevárosi rozmnožily žáby, dokonce i na široké hlavní ulici zastíněné platany jich byla spousta, kvákaly tam před impozantní budovou Maďarského krále, u Domu vína vonícího vinným moštem, na terase espresa Tulipán pod stolky, na něž právě donesli cikánskou pečení pokrytou kupkami cibule nebo na roštu pečeného candáta, žáby se připletly pod nohy studentů vycházejících zpoza zdi z nádvoří Královského a Měšťanského gymnázia a mrtvá těla žab zaváněla u úpatí nabubřelé budovy, kolem katolického kostela pojmenovaného na počest Blahoslavené Panny Marie, čili po celém marnotratně rozlehlém hlavním náměstí, pod arkádami starostova úřadu, o nichž se tradovalo, že se pod nimi prošli i spisovatel Ferenc Móra a básník Gyula Juhász. V trojúhelníkovém parku u kostela a gymnázia žáby lekaly dospívající dívčiny, a jak se člověk blížil k břehu lenivé Tisy, cesta tam žila, a snad dokonce i slunečnice truchlící na lánech v záplavové oblasti proto tak civěly se zpraženým výrazem na tu rozpukanou zeminu slaniska, aby viděly, proč že se tak vlní.

Žaludek se obracel, když tam tudy člověk musel jít, Jócó považoval za pošetilost, aby se tam vydali:

„Z toho už jsme vyrostli, sadisticky koukat na ty ropuchy!“ řekl.

Když musel uznat, že na strýce zapůsobit nedokáže, s obavami se otázel, co bude, jestli je někdo uvidí, pana profesora Lajose Szalmu a jeho synovce právníka, jestli lidi přijdou na to, že tamtudy jdou proto, aby si vyčíhali, jak auta rozjíždějí žáby. Lajos Szalma se šklebil; v životě jsou prémiové požitky, které stojí za tu trochu rizika, on už dokázal vysvětlit trapnější záležitosti.

Drobátko toho korzování, nevinně se promenovat za humny, v tom nemůže být nic extra riskantního, dokonce ani když je Feketeváros takové všivé hnízdo: člověku by vlezli až do pusy, kdyby se dal. Jenže suverénní osobnost – zejména nemá-li doopravdy co ztratit, protože už se odsud odstěhovala – se odváží holdovat svým plnokrevným vášním.

Slunce v zenitu stálo nad vršky topolů, na vozovce burácel souvislý žabí koberec, zpod něho prozařovaly fleky černého asfaltu. Jocóa bodala ta záře do očí, odvrátil se, Zlatý ostrov zastavěný koňskými farmami byl obkroužený čipernou Tisou a v dáli, jako by chtěl zúžit obzor, se na horizontu tyčil les topolů. Jinak je všechno rovné, plochá jsou celá humna, dohledka rovná je louka, jako by ji někdo válečkem vyválel jak nějaké moučné těsto s hrozkami nebo jako by ji nějaký pedant hospodář pěkně srovnal špachtlí. Za chlívky feketevárosského hrázného se pásly letošní kačeny, bojovný liliputí kohoutek obskakoval poslušnou slepici, po sluncem sežehnutých, jak palice velkých trsech trávy vítr rozfoukával chmýří bodláků. To by se v dáli muselo něco třpytit, pomyslel si Jocó, zatímco se díval na bodláky, které metaly kozelce. Zpoza chlívku vyběhl zajíc a hned za ním jakýsi podvraták, který sotva lupal po dechu. Pronásledování bylo brzy u konce, zajíc psa lehce setřásl, podvraták se zklamaně stáhl do stínu stohu, aby se vyfuněl. Pšenice byla sklizená, všude byly strojové kupky, jako by dobrotivý pán bůh rozsypal po poli zlatavé náprstky. Něco by se muselo třpytit, řekněme vodní hladina, poklad nebo zvětšovací sklo, pak by to tady na Východě bylo právě takové, jako bychom byli na Západě, jako v nějakém odpoledne promítaném spaghetti-westernu.

Dieselové motory kamionů továrny na krmivo pro psy supěly, voda ten zvuk přinášela z pěkné dálky, takže se na příjezd vozu mohli připravit mnohem dřív, než se vůbec vynořil z lesa.

„Jedou, jedou, příjíždějí,“ drmolil Lajos Szalma.

Začal pečlivě pucovat dalekohled, který svého času ilegálně vyfasoval v armádě, a pokračoval tak, jako by vycítil, že se Jocó zlobí kvůli tomu povinnému číhání na žáby.

„Jednou mi ještě budeš vděčný, že budeš moct vyprávět ‚Já viděl, jaký to je, když na tom mátožném, nedomrlém břehu Tisy začne srpnový masakr‘,“ a byl by povídal dál, ale Jocó mu skočil do řeči.

„Já vím, strýčku Lajosi, už jsi tenhle hloupý vtip udělal mockrát. To žabí Waterloo.“

Dr. Jocó Voith, když ukončil univerzitu, teprve doopravdy pocítil, že je členem generace, která ze všeho vypadla, a pokud jde konkrétně o jeho osobu, on je i v tomhle zaostávajícím ročníku typ zpozdlivý. Jen na chvílku zaletkoval a všechno kolem něho se změnilo, co bylo otevřené, se uzavřelo a on zůstal venku, přešlapoval těsně před vraty – kdyby byl dost pohotový, byl by je mohl otevřít. Jako v nějakém hrůzostrašném Kafkově románu. Jocó Voith neví, jaké to bylo být pionýrem, točit se kolem děvčat při společenských hrách v mládežnických klubech nebo na čajových odpoledních. Rok po miléniu ukončil gymnázium, to byly čtyři roky šprtání, nervy drásající honička, skoro každý všední den vstával za svítání, o víkendech extra angličtina, čas plynul v úzkostech, před maturitou ho trápily horečnaté sny a prášky na uklidnění polykal po celých plátíčkách. Jeho otec na ten čas vzpomínal docela jinak, jeho klukovská léta ubíhala rychle a zaníceně, po odpoledních čajích se, údajně, děly pikantní věci vzadu za gymnáziem, ve skrytu keřů, u rezatých, očuraných stojanů na kola. Na setkání u příležitosti pětiletého výročí maturity se Jocó ujistil, že podobné věci se přihodily jeho spolužákům, bez něho; v zaplevelených koutech za hospodami se kámošům zřejmě děly ještě parádnější věci než svého času jeho otci, jenomže on musel jít domů, zrovna když byl mejdan v nejlepším, protože měl – jako by bydlel na intru – do té doby od matky nařízenou dobu návratu. V letech na univerzitě

pokračovalo šprtání, toužebně pozoroval kluky z fildy, kluky s propocenými podpažími, co se ve zkouškovém jen zřídkakdy biflovali, jen tak trochu poklábosili se spolužačkami a už je přiváděli k vrnění – v parcích, na náměstích, na Čarodějnickém ostrově, v hloubi zatuchlých pokojů na koleji. Jocó memoroval, práva šla ztuha, mockrát málem musel semestr opakovat, ale mezitím se utěšoval, že z těchhle spasitelů v laciných dřínách, v těch jejich sešlapaných kristuskách, v kapse neustále prázdnou krabičku lehkých morrisek, budou zanedlouho vyhořelí středoškolští kantoři, co v sedmiposchodových panelácích opravují sešity, na rozdíl od nich on bude dr. József Voith, bude vážený právník, s manželkou, co má pěkně tvarovanou prdelku, budou žít v měšťáckém blahobytu a v létě stráví pár týdnů na Západě. No a teď je tady, s diplomem, doktor Jocó, v situaci o nic lepší než ti filozofové, co těch pět let prohýřili. Přišel pozdě, právníků je jak hvězd na nebi, reputace toho zázračného diplomu, zdá se, vzala za své.

Nadarmo se vzteká, že se mu nepodařilo najít místo v Segedínu.

Mohl by vlastně být strýci vděčný, že se mu konečně povedlo vyřídít to koncipientské místo v Tótvárosi. Na pohovoru v Pešti tótvárosský vedoucí advokátní kanceláře shledal dr. Józsefa Voitha vhodným na pozici koncipienta a chlácholili ho tím, že po jisté župní rutině bude moci zůstat. Pořád lepší než dělat notáře v Szatymazu nebo ve Felgyő. Ale stejně. Teď se bude stěhovat do města, které zvolil jeho strýc, na nějaké cizí, nepřívětivé místo, o němž neví vůbec nic, kde nejsou ani přátelé, ani možnosti, na místo, které, viděno ze Segedínu, je prašivá díra, vrchol utrpení. Tótváros.

Z posledních letních prázdnin jeho mládí zůstalo pár dní, pár nocí slibujících blaženost v rodném městě, ale ani to už nebylo takové jako kdysi. Strýc sice přijel, ale přijel pro něho, ne k němu; strýc Lajos neznamená totéž jako doposud každoročně: potrhleho kantora, co zavítal domů, s nímž se dalo po libosti zajít

na pivo a s nímž se daly očumovat nakynuté ženské, jak dřepí u kotlíku na nudistické pláži vedle divokého kempu, a strýc, oči přilepené ke kukátku, haleká, že „Mářo!“, protože pro něho je každá Mářa, „připalujou se ti chlupy na pičce!“ Lajos Szalma je teď člověk stěhovavý, a to je symbolem jeho úpadku, společně už nešmírují žádné nechutné ženské, jak se jim na břiše ve vrstvách převaluje sádlo a klín jim vlastně ani není vidět, protože ta vytahaná, plandavá kůže shovívavě zakrývá jejich intimní části, nýbrž zabíjejí čas tím žaludku neprospívajícím pozorováním žab, to už je snad opravdu lepší číhat na břehu na ty staré ochechule, co mají pusy našminkované na bordó.

„Jedou, jedou, přijíždějí,“ řekl Lajos Szalma.

Přes vodu se nesl hluk pachtících se kamionů, které ztěžka šplhaly k hrázi. Už nebyly daleko, během půlminuty určitě prosvíští po spojovací cestě k továrně na psí krmivo. Jocó poklekl a k vlastnímu překvapení dokonce pocítil vzrušení. Kolena se mu rozklepala. Vidět krev, vidět smrt, a to v takovém množství. I když jde o žáby. Úžasný okamžik. Začal si vychutnávat, že sem přišli. Myslel na římské arény, v čase císařů bylo možné vidět lidskou smrt, vyřadit se nad tím, jak se z fungujícího těla stává mrtvola. Je v tom něco brutálně erotického. Zpoza topolů se vynořil první kamion. Jocó si vzpomněl na jakýsi americký film, jeden výjev, v němž dva vojáci zápolí v nějaké kostelní věži, německý voják má dýku a vrazí Američanovi čepel do hrudi tak, jako by do něho vnikal. Leží na něm, mezi jeho nohama, za nimi mosazný zvon s podélnými prasklinami, německý voják mírně chlácholí Američana: No, no, no, říká mu, a zcela něžně, jako by musel dbát na citlivé panenské tělo, do něho vrazí nůž. Kamion se blížil, strýc Lajos s dalekohledem u očí zachrochtal.

„Všemocný stvořiteli!“ opakoval.

Jocó přimhouřil oči, viděl jen tolik, že nákladní auto ztěžka postupuje a jako by odhazovalo ke straně bláto.

„Co se děje?“ zeptal se Jocó.

„Koukni na to!“ odpověděl jeho strýc.

Přistrčil mu dalekohled k očím. Na boku kamionu visela mazlavá hmota masa, ten živoucí materiál vy-
letoval od kol v trsech velkých jako dýně, gumy s vel-
kými drážkami nerozmáčkly každou žábu na placku,
některá těla se rozstříkovala kolem, rozmaširovaná,
rozmačkaná. Nafouknuté exempláře hlasitě pukaly,
ani rámus motoru nepřehlušil ty rychlé detonace. Jocó
si vzpomněl na vířivý zvuk cirkusového bubnu, jak se
jeho rytmus před nebezpečnými produkcemi zrych-
luje. Voda nesla ten vražedný hluk, žabí koberec se
vlnil, kamion v něm postupoval kupředu – a Jocó byl
zklamaný. To je všechno? Smrt není vidět! Masa je pří-
liš velká, zplacatělé mrtvolky mizí pod širokými koly,
vzdouvající se masa je nechutná, nedá se vyzpozorovat,
jak se nafouklé zvíře rozprskne. Málem už dalekohled
odstrčil, když na něho Lajos Szalma křikl.

„Sleduj tu krev, bože požehnej, Jocičku, tu krev!“

Strýc Lajos byl o tři roky starší než Jocóova matka,
přesto byl spíš nezbedným děckem než chápavým
starším bratrem. Psycholožka Hanna Voithová, rozená
Szalmová, třebaže jí vůbec nikdo nevěřil, často říkávala,
že se pořád nevzdává naděje, že se její bratr změní,
však on se přizpůsobí, až přijde jeho čas. Až to bude
mít zapotřebí. Prozatím k tomu neprojevoval pražád-
ný sklon, přál si zůstat tím nešťastným bláznem, jehož
zneužívají a – podle Hanny Voithové – se mu za zády
i smějí. V profesorském sboru měl autoritu nepatr-
nou, na pozici zástupce ředitele, jež by mu vzhledem
k věku příslušela, neměl žádnou šanci. A vůbec nikdo
by si vážně nemyslel, že by Lajos Szalma tak zodpo-
vědnou pozici dokázal zastávat. Vhodný pro ni byl jen
podle své sestry. Měl-li být Jocó sám k sobě upřímný,
pochyboval o tom i on, věděl, že s kariérou si strýc hla-
vu neláme, honí se za ženskými a čas zabíjí takovými
nesmysly, jako je to číhání na žáby. Jocó vždycky chtěl
být takový, ale musel uznat, že k nezodpovědnosti se

člověk musí narodit, brzy se ukázalo, že on se podobá své matce, marné je všechno snažení, zdědil temperament ženské linie a, popíraje všechny předchozí generace, je mužským chladným a opatrným. Spolu s tím zdědil i tělesné rysy, připadla mu matčina nevysoká postava, svému strýci dosahoval po ramena, nemluvě o narůstajícím pupku, který strýc Lajos dobromyslně nazýval bachratěním, jež je povinné pro vicežupany. Jocóovi bylo třiatdvacet, mírně plešatěl, vlasy, které mu odpředu začínaly řídnout, si od maturity potíral různými vodičkami a balzámy, leč marně, turánské prokletí, zmiňoval se o tom se smíchem strýc, jemuž kaštanové, husté vlasy sahaly až po bradu, a když si nechal licousy, vypadal jak nějaký filmový herec.

Jocó zaostřil dalekohled, aby se podíval, o jaké krvi je řeč.

„No, co myslíš?“

„Je to kruté,“ zašeptal Jocó trochu bezradně.

„Kdepak kruté, nádherné!“

Brumlal ještě cosi o krajině, co se změnila v krvavou, a o viditelném vzduchu, ale Jocó na něho přitrouble hleděl, Lajos Szalma jen mávl rukou, rezignovaně, stejně jako když Jocó neviděl vracet se minulost a neslyšel nostalgickou muziku linoucí se z flašinetu, v nějž se proměnil postřikovač. Strýci se i nyní kolem očí stahovaly smutné vrásky. Nemožné, mně to začínalo tou dobou, tohle povídal. Jocó se chtěl zeptat, co to přesně znamená, jestli po univerzitě nebo při číhané na žáby, ale strýc Lajos to řekl sám od sebe, že tehdy, když nastal konec období nadějí a doufání a celý život vypadal jako jediný blok a nezůstala už žádná iluze, že by mělo následovat něco lepšího. Tehdy, na rozhraní dospělosti, se mu zlepšil zrak, začal doopravdy vidět. Lajos Szalma si dělal starosti, jelikož už vloni doufal, že je Jocó v cílové rovině, ale projevil se jako přízemní maloměšťák, jako většina na tomto světě vezdejší. Odtedka už není žádná naděje, musí cítit jediné veliké období smutné nudy, musí se mu otevřít třetí oko, které hledí

ven z žaludku, z prostoru jater a duše, protože pokud ne, změní se v beznadějného zabeďněnce.

Jocó sklíčeně následoval strýce po nízkém, zdupaném náspu Mrtvé Tisy. Ubírali se na Zlatý ostrov. Po hrázi běžela stezka krytá akáty a kopřivami, svrchu to zastřešovalo listoví lískových keřů a moruší, jako by příroda chtěla odškodnit člověka z nížiny za to, že se tu nevyskytují ani skalní stěny, ani jeskyně. Tunel z listoví tu přece jen je. Ten násep se u Mrtvé Tisy změní v most, v těchto končinách ho nazývají mostem zemitým, i nadále je to právě taková hráz, jako jsou ostatní, s tím rozdílem, že vede živou a mrtvou řekou na kolem dokola uzavřený Zlatý ostrov. Úbočí zemitého mostu je silně porostlé rákosem, je to bahniště, místní dobře vědí, že pro lodě jsou tam splavná jen úzká koryta, která jako by pro sebe prohryzali bobři. Jezdit těmi stísněnými kanály je riskantní, spodek loďky snadno uvízne na mělčině a bahno sedře dehet. Tucty rybářů visely očima na splávku, sami staří sportovci, co byli s řekou zadobře, znali charakter vody, její vrtošivost a chovali se k ní s pokorou. Strýc Lajos každému kývl na pozdrav, rybáři opětovali pozdrav mlčky, aby se ryby nevyplašily. Bylo ticho, jen houfující se vlašťovky trošku hlučely. Jocó cítil vůni podzimu, intenzivní podzimní aroma, i přesto, že rákos notně čpěl a stojatá voda zatuchala, a pohled, málo platné, že je srpen, i ten už byl podzimní. U mostu, na koňské farmě, v tomto roce už podruhé z topolů odletovaly bavlněné chuchvalce, do koberce z listů se s šelestěním obul průvan.

Lajos Szalma si vymyslel, že se trochu projedou ve člunu, že si na vodě promluví o tom, co se přihodilo, u přístavního můstku určitě budou zakotveny jeden dva čluny, které majitelé nepřivázaly moc nakrátko. Jocó na tohle chuť neměl, to je taková projížďka, jako by člověk jezdil na pouti na starém poníkově, kterého cikáni uvázali, ale strýc Lajos nepovolil, pravil, že voda, zrovna tak jako krčma, otvírá člověku pusu a duši, však tam už si dokáže domyslet, co se stalo. U přístavního můstku

našli všehovšudy jediný člun, který příliš důvěry ne-
vzbuzoval, pod podnožní mřížkou se hromadila voda,
roky nebyl ani nadehtovaný, ale řetěz byl na dva tři me-
try volný. Lajos Szalma ztrouchnivělou plaňkou z plotu
lodku odstrčil, pár metrů tam a zpátky, Jocó ho pobí-
zel, ať si rychle povědí, co je podle něho nutné, pak ať
odtud zmizí, dřív než je někdo uvidí. Strýc Lajos se zlo-
bil, takhle to nejde, být pořád nervózní, pořád v běhu,
neustále sledovat, kdo je pozoruje, co si myslí, tak se
moc ani existovat nedá, natožpak žít, na právnické fa-
kultě, zdá se, vychovali z Jocóa šaška, ale v tom případě
by bylo lepší, aby okamžitě změnil povolání, dokud na
něm ty paragrafy nenapáchají nenapravitelné škody.
Jocó vztekle mlčel, pokoušel se uklidnit, nestál o další
konflikt, uznal, že dokud důkladně nepřežvákají, jaké,
podle Lajose Szalmy, životně důležité věci se staly bě-
hem toho „žabího Waterloo“, nehnou se odsud. V člunu
přivázaném provazem se uvolnil jen na krátkou chvíli,
kolena se mu třásla nervozitou. Lajos Szalma hovořil
o tom, že před stvořením všude tady byl Bůh, všude se
tu roztahoval, ale jak to vypadá, svět dokázal stvořit je-
nom tam, odkud odtáhl, odkud se stáhl, takže tam, kde
je svět, tam není Bůh. A aby toho nebylo málo, pustoši-
vé síly působí právě v protipohybu, nahnou se tam, od-
kud se Bůh stáhne. Lajos Szalma dal jednu z podnožek
na před, položili si nohy na protější sedátko a strýc Lajos
tou plaňkou, kterou použil jako veslo, přehradil dno čl-
nu. Když ji povolil, dnem lodky se převalovala voda.

„Už to chápeš?“

Smál se, pak nedbale postrčil podnožku zpátky na
místo, špinavá voda, která se slila na dno člunu, postří-
kala Jocóovi džíny.

„Z toho všeho vyplývá, že nemůžeš očekávat vůbec
žádnou pomoc, protože Bůh nesídlí ve svém vlastním
díle.“

Jocó odevzdaně trpěl, nic na to neřekl.

„Jsme odkázáni sami na sebe.“

„Sami na sebe,“ zopakoval Jocó.

Strýc Lajos začal vyprávět, tak barvitě, že se čas od času dokonce i Jócó domníval, že vidí to, o čem je řeč, občas se docela upamatoval, jako by to také viděl, jako by se nejednalo o cizí příběh, ale o vlastní vzpomínky, v takové chvíli mu přeběhl po tváři souhlasný úsměv, jako že ano: ta krev a ten tuk, střešní klky a šlachy zůstaly ve vzduchu, údy smrti se po nebi záplavového pásma Tisy rozplynuly tak, že krev se pěkně pomalu rozpouštěla, a už to ani nebyla krev, už to ani nebyly šlachy, těla žab splynula se vzduchem, a tak se dalo spatřit neviditelné, v tomto mimořádném okamžiku bylo doopravdy možné prožít to, že existujeme, že jsme v prostoru, o nás se třou, k nám se vinou drobná boží stvoření, molekuly pouštějící kyslík, prach, voda, krev... protože podle strýce Lajose krev žab viditelně zbarvila nebe do ruda a více už nebylo stínů, pohybů, kontur, jako jich není ani ve skutečnosti, protože v očích božích se stvoření odehrává v jednom celku.

Shlukuje se.

Nedělní oběd u Voithů, to je, je-li přítomen i Lajos Szalma, rituál. Podle Jócóova strýce se celé dopoledne vytahaná, ohmataná nylonová struna duše napíná. Vůně a výpary unikají skulinami kuchyňských dveří a v jídelně se promísí; je tam vůně pod pokličkou pomalu smaženého kuřecího masa obalovaného ve strouhance a sezamových semínkách, od časných jitřních hodin nepostřehnutelně pobublávající hovězí polévky, okurkového salátu se smetanou a česnekem... To všechno si lze přesně představit, naproti tomu šmírovat je přísně zakázáno, protože Hanna Voithová nemá ráda, když je rušena při své tvůrčí činnosti. Dopoledne je příjemné, v pohodlí a kvůli sobotnímu večeru začasné poznamenané kocovinou, pobrukuje televize, muži v žerzejových kalhotách a bačkorách rozmlouvají v obýváku, čekají, až se dostaví poledne, ten vrchol dne Páně, je u toho čekání spousta smíchu, pomlaskávání, chvalozpěvů. Přichází svátek těla, nádherná modlitba

žaludku. Jocó má nejvíc v oblíbě okamžik, kdy je v polévkové míse hovězí polévka, je to slast, pozorovat, jak zlatistá oka tuku sklouzávají jedno po druhém, tančí valčík a pára se valí. V glazované nádobě s uchy se podává zvlášt zelenina: podélně nakrájená mrkev a petržel, hlízy celeru a brambory, petrželová nať ve svazečku, kapustové listy uvařené tak, že se jen rozplývají, stejně jako růžičky květáku a ozdobně nakrájená cibule. Na talíři morková kost a vedle, v přikrytém košíčku, teplá topinka. Morek pochopitelně vůbec nikdy nevyklouzne tak jako v *Szindbádovi*, a podle Lajose Szalmy tak nikdy nevyklouzl ani v *Szindbádovi*, to je jen takový zmatený, deprimující film; ani v jediné z osmi nostalgických knih nepadne jediné slovo o takovém vyklepávání morku.

Den Páně je den sváteční, obřad musí být veden přesně, život: milování, radost, touha, nedělní poledne mají své takty, hudba života není žádný vtip, ten rytmus sám Stvořitel vytesal do kamene, změnit lze jenom melodii muziky života, rytmus je na kamenné desce – tohle obvykle říkal Lajos Szalma. Nedělní poledne, to je řízný a hrdý valčík v tříčtvrtečním taktu, rum-tam-tam, rum-tam-tam, zato nervózní a mlžné pondělní ráno je sedmiosminové, a co se týká vytouženého sobotního večera, kdy jsme narazili na kýženou vysokou zvěř, uštvali ji a přísně jí hledíme do očí, ale přesto k ní se zalíbením v srdci přistupujeme, k ženě, již v tom momentě, žádný podvod, z celého srdce považujeme za první a poslední ženu svého života, jinak je svádění nevalné a falešné, nuže, to je jakási balkánská kavalkáda, samá disharmonie a kalup, šílené změny rytmu...

Károly Voith, Jocóův otec, vypíná televizi přesně ve chvíli, kdy se otevrou kuchyňské dveře. Až do té doby očarovane sleduje nedělní dopolední pořad o vaření, kde se připravují hloupé speciality anglické kuchyně: pitomé masové pudinky, bábovky plněné huspeninou, jenže jakmile jeho manželka otevře dveře loktem, nártem nohy je poodstrčí, překročí kočku, která se jí protahuje v cestě, a vejde s hovězí polévkou, Jocóův

otec vypne přístroj, přikročí k barové skříňce, otevře její zrcadlem obložená dvířka, a jako by neznal odpověď, zeptá se:

„Kořalku?“

Slivovice domácí výroby Jocoóovi spálí celý jícen, ještě víc vybičuje jeho vlčí hlad, málem ho jímá závrať, když si na lůžko z masa, morku a zeleniny nalévá vařící polévku, potměšile dlouhé nudle ne a ne zůstat v naběračce. Druhý chod je smažené kuře, Jocoóova matka je připravuje v železnáku bezmála stoletém, ten kastrol s tlustými, dočerna očazenými stěnami, to je celé to tajemství, říká matka, v tom se kuřecí stehno takhle usmaží. Strouhanka je třpytivá a chřupavá a maso pod ní je jak dort. Ke kuřecímu stehnu Hanny Voithové patří boubelaté, kapku připálené hranolky a okurkový salát se smetanou.

Jocó se zrovna chopil druhého stehna, nabral si z mísy poslední smaženku připravenou ze zbylé strouhanky a sezamového semínka, když se ozval zvonek. V rádiu začínal pořad *Kolem světa za třicet minut*, chutě prostoupily každý koutek neděle, po prázdném parketu uháněl obvyklý, přesto však stále tajemný valčík v tříčtvrtečním taktu, Jocoóova matka v duchu chystala dezert, když se neomaladě rozezvučel zvonek u vrat. Károly Voith vyzval dobrotivého Boha, aby si ponechal toho nezvaného hosta, jakož se zmínil i o vnucující se matce a její povolnosti. Jsou lidé, kterým vůbec nic není svaté. Navrhl, aby neotvírali dveře. Jenže v Jocoóově matce zvítězily pochybnosti, třeba má některý ze sousedů potíže, určitě nikdo v neděli v poledne neruší bez důvodu. Spor rozřešil Lajos Szalma, vstal, zavřel za sebou dveře do předsíně, aby vetřelec nemohl do nedělní svatyně ani nakouknout, a šel otevřít dveře. Ti, co zůstali uvnitř, málem pukali zvědavostí, dovnitř zaléhaly útržky dlouhého a popudlivého hovoru, všichni tři členové Voithovy rodiny vzdávali díky Stvořiteli, že hosty přijal tak rozhodný mužský, ať už je za dveřmi kdokoli. Ze stále podrážděnější výměny slov dolehlo

dovnitř několik vět. Bylo čím dál jasnější, že návštěvník je cikán. Rodina bez požitku, automaticky jedla dál. Když se strýc, zlostí celý rudý, vrátil do jídelny, nezačal okamžitě a s živou gestikulací vysvětlovat, o co šlo, ale podle svého zvyku se zaměřil na jakýsi drobný, leč v konečném důsledku rozhodující detail, vyjmenovával tajná koření duše, která jsou, co naplat, ve srovnání se všedními tučnými sousty masa tak droboučká, a přesto jídlu dodávají aroma, zkrátka nerozpítával, jaké jsou za tím jednoduchým příběhem skutečné příčiny, mohla to být vysvětlení blankytně modrá nebo hnojem páchnoucí, přízemní, a Jocó vytušil, že důvodem návštěvy mohla být včerejší večerní zábava v Körös-toroku. Přesněji to, co se tam stalo. Pohlédl na otce. Károly Voith byl bílý jako stěna.

Jocó zprvu neměl náladu na hýření pořádané na rozloučenou s létem, ale strýc ho přesvědčil, že o posledním feketevárosském sobotním večeru nemůže sedět u televize. Když se nastojení, navonění vydali do Körös-toroku, byl už Jocó nadšenější. Ať teče proudem čepované pivo, ve vnitřní kapse letního saka Lajose Szalma na ně čeká placatka, a až dojde kořalka, může se do piva zazdíť unicum. Prachy jsou a hlavně budou, s univerzitním strádáním je konec. Na chvílku ho popadla chuť utrácet, ale když si detailně představil, co ho v Tótvárosi čeká, opět se ho zmocnila hořkost, proto se spíš snažil koncentrovat na zábavu, která ho čekala.

„Promyslíme projekt matka-dcera,“ sdělil mu Lajos Szalma. „Ale když nebudeš dost šikovný, zůstane ti matka.“

„Proč?“ zeptal se Jocó, „dokážu já, podle tebe, být dost šikovný?“

„Jenom mě sleduj. Dávej pozor na střídání a zkus mě sledovat.“

Lajos Szalma pohlédl na svého synovce, objal ho, potom mu stiskl měkké, masité rameno.

„Mé ruce, protože fiksluju.“

Minula osmá hodina, když nasedali na kola, bylo ještě světlo. Jeli k pláži v Körös-toroku objížďkou, ne přes staré město připomínající atmosférou skanzen, neboli, jak se říká ve Feketevárosi, přes centrum. Tady jsou domy jen po jedné straně ulice, na druhé jsou pole vzrostlé kukuřice, slunečnic a vojtěšky. Na půli cesty stojí před léty vyhořelá budova se zuhelnatělými trámy a začouzenými, nahými okenními rámy. Kdysi tam fungovala diskotéka. Domy brzy skončí, poloha pozemků se obrátí, jsou vidět zadní části budov, ploty dosahují k cestě, dvorky jsou staromódní, plné slepičinců, neudržované pozemky se mísí s pečlivě posekanými, vtíravými, o blahobytu svědčícími trávníky. U jednoho z obydlí je dohola zdupaná země, sudy od oleje, plečka, kolo od bicyklu, dřevák, kusy drátěného pletiva, prasata a drůbež, kdežto u sousedů mají načesané túje, bazén, tenisový kurt a podzemní garáž. Jocó, ovlivněný Lajosem Szalmou, si o sobě rád myslel, že je přívržencem originality a pocituje odpor k vzorným zahradám, kde na naducaném, hustém trávníku dřepí trpaslíci a gril na opékání masa je z umělého růžového kamene. Jenže pokud byl k sobě upřímný, mnohem víc vhod mu přišlo nakukovat do těch udržovaných zahrad než do Szalmových oblíbených, životem čpících dvorů, na nichž se všude válely trabanty s vyhřezlými vnitřnostmi, zahnívajících kupky sena, latě, žebra fóliovníků a smetí, kde ho pronásledovalo prastaré společenství domácích zvířat. Jocóův zrak si daleko více zamíloval pořádek, čistotu, a to i když to bylo umělé. Pokud si sám sebe představoval na nějakém místě, bylo to spíš na trávníku, než že by se poflakoval po některém ze zanedbaných dvorů se skládacím metrem v zadní kapse. Naproti tomu Lajos Szalma maniakálně zbožňoval takové figurky, které nejsou napodobeninami, zrcadlovými obrazy, ale volně kombinovanými variacemi vzorů, které nemají z televize okoukané, jak je třeba co dělat, jak se má na co odpovídat, přicházejí z hloubi a určitě v hlubinách i zůstanou, a přesto v nich

funguje jakési prastaré, pudové zanícení, pochopení, jsou nezávislí, vyznávají vlastní zákony a jsou i neob-
lorně stateční. A pak, jak vyplývá z jejich povahy, mají
to kdesi v krvi, jsou moudří. Nejsou vůbec kultivovaní,
jenže právě proto v nich a okolo nich pučí ten suve-
rénní svět, vyživovaný magmatem tryskajícím z nej-
hlubších hlubin lidské přirozenosti, něco, nad čím
žasnou všichni, již jsou drženi na uzdě, již do ohrad
zahnalý školy nebo otcovská přísnost.

Sotva, ještě poháněni elánem, opustili hráz na Tise,
strýc Lajos zhluboka nasál pozdně letní vzduch, sklo-
nil hlavu a tehdy to uprostřed kruhového objezdu
spatřil.

Lépe řečeno, domníval se, že to spatřil.

Protože Jocó opakovaně přísahal, že tam nebylo
vůbec nic, natožpak hlavičky pampelišek – neboli, jak
uvádějí učebnice biologie, smetaneček –, kdežto Lajos
Szalma je viděl jasně, podle něho na břehu Tisy opět
vykvetly pampelišky a v chvějivé záři svítily byly žluté
hlavičky v plném květu, jako by se vrátilo jaro. A aby
toho nebylo málo, Lajos Szalma viděl i to, že ty květi-
ny vykreslily jedno jméno, ne, ne *Lajos*, třebaže to by
nebylo o nic méně překvapivé, ale jméno jedné ženy,
jméno první lásky mladého Lajosky, která si svou na-
ivní čistotu dokázala ohlídat, ale přitom znala každý
záchvěv mužského těla, věděla, jak v kocovině přijde
velice vhod jedno rychlé číslo, věděla, jak v mužském
těle vášeň uvadá, znala vybíravou, rychle zapomínající
mužskou povahu, stejně tak i truc matek a k tomu všem
se stavěla ironicky, dokázala zůstat nad tím vším
povznesená a nikdy se nenakazila těmi ohromujícími
ženskými pitomostmi, jako jsou minisukně nebo hlu-
boké dekolty... Strýc Lajos jen hleděl na to jméno, kte-
ré on sám zřídka kdy vyslovil, protože tu ženu nazýval
jednoduše maličká a ta žena tak nazývala i jeho, i před
svým synem, a tak se i mladý Lajos stal chlapcem.
Tehdy Lajose Szalmu, k velkému Jocóově smutku, na-
padlo, co je třeba udělat. Jakkoli je vykreslené jméno

lásky obšťastňující tak, že v něm teď krev prudce pádí, jako by opět byl tím mladým chlapcem, je nutné to zahnat, protože blaženost je třeba zahnat, aby utrpení, které bují kolem ní, bylo únosné. Jocóův zlostný křik byl zbytečný, strýc Lajos sebou mrskl jako opilec nebo fotbalový brankář bránící svou svatyni a zakryl to pampeliškové jméno svým srdcem, břichem, žaludkem a tak trochu i krkem.

Zašlapal jméno své lásky. A jen tam tak ležel na minulosti, jako by už ani nechtěl dál být v přítomnosti.

Jocó byl vzteklý, styděl se, lidé se řehtali a pohoršovali, známí, kteří tudy procházeli, neodpovídali Jocóovi na pozdrav, a než odemkli zámky na kolech, Jocó se zadumal, že pokud i on má to jisté třetí srdce či oko, ani přesně neví, co vlastně, jímž lze svět vnímat takový, jaký je ve skutečnosti, jako jeden celek, a lze vidět vracející se minulost, a pokud má i třetí ucho, jež se údajně rovněž nachází někde tam mezi žaludkem a duší a jímž se naslouchá hudbě sfér, nuže, pokud i on má tato přebytečná čidla, tak zatím tedy nefungují, a ať už je to z jeho strany jakkoli přizemní, takovéto dobrodružné výpady považuje nanejvýš za podařené taškařice. Nanejvýš. To celé je spíš unavující pitomost.

V Kőrös-toroku na pláži „na tom dvoře podnikatelů“, začal Lajos Szalma klít, bral si na paškál přísun zboží, hudbu, hosty a obsluhu, na *Kokodžambo* si zabaletil se třemi cikánskými žábami, seděli ve čtvrtém výčepu, u páté rundy, upíjeli z umělohmotných pohárků vodnaté pivo. Dvůr podnikatelů mohlo být koneckonců i místo příjemné, kolem dokola stojící bufety a před ně vystrkané lavice mohly na tom stísněném hlavním náměstí zadunajského maloměsta vytvářet iluzi závětrí, pokud by výčepy byly čistší, pokud by dřevěné kiosky a lavice vypadaly trochu vkusněji. Lajos Szalma z každého bufetu táhl dál s nadějí, že někde dostane pivo ve skleněném půllitru a hosté budou jíst ryby z Tisy, ryby obalené v paprikované mouce a osmažené, nebo aspoň řádné jídlo, ne nějaký venkovský cheesburger,

v němž je namísto zeleniny lečo a místo masa čalamádou promočená kuřecí fašírka. Nabídka byla všude stejně nevalná, ale po třetí, čtvrté rundě už jim to tolik nevadilo. Tucty Jocóových nadějných spolužáků z gymnázia pracovaly na pláži, ženy s odulými tvářemi a odrostlými vlasy a předčasně plešatící mladí muži s povislými pupky byli od základu čímsi jiní, jenže to nebylo těmi drobnými vráskami ani nadváhou. Alarmující byl spíš celkový obraz, samé kalné, rmutné oční pozadí.

Procházka po břehu nebyl dobrý nápad, pivo bryndali z pohárků, už po tisíci si prohlédli, jak se úzký Körös vlévá do Tisy. Na břehu není promenáda, v noci je tu tma jak v ranci; procházející může zakopnout o dovádějící výrostky, sténající páry, potloukat se tudy nemá žádný smysl. Snad to způsobil silný, zářivý úplněk, ale na břehu to žilo, ochlazovalo se, ale přesto se spousta lidí koupala, Jocó zvědavě pozoroval ty halasnější, přešli celý široký písčité břeh, docela až na samý konec pláže, k ústí. I tam byli tři lidi. Ve vodě sahající po kotníky seděli dva kluci, z jejich hlasů bylo slyšet, že jsou opilí nebo uřícení, třetí, dívka, plavala dál do řeky, udržovala tempo s proudem. Několikrát to i zkusila, ale do hovoru se zapojit nedokázala.

„Dobře že nejsem Žid,“ řekl jeden z chlapců.

„Proč?“

„Tomudle kdyby ještě udělali obřízku, tak nezůstane vůbec nic.“

Na důkaz hodnověrnosti zvedl trup z vody, aby předvedl svůj drobný penis.

„S tímhle kouskem kůže operuju,“ řekl.

„Operuješ?“

„Operovávám.“

„Koho operovali?“ snažila se o duchaplnost i dívka, ale nedostala odpověď.

„Zřídka kdy. Jestli je to všechno, co splňuje univerzita, tak v dospělosti nebudu prcat.“

„Proč?“

„Podle táty se v tý době člověk našoustá nejvíc.“

„Škoda.“

„Že jo? Jen si to představ! Odsud' pocud'.“

Jocó se strýcem kousek poodešli, už na travnatou část břehu, mezi akáty, Lajos Szalma se dotkl Jocóova ramene, naznačil, aby mlčel, zastaví se nepozorovaně. Jocó byl na rozpacích, ten rozhovor se pro něho stával trapným, cítil, že po tomhle se pak strýc Lajos zeptá i jeho, kolik on jich skolil, kolika z té spousty osamělých a vyhladovělých děvčat na koleji se v nedávné minulosti podařilo způsobit mu radost. Se svým slabým výkonem, třebaže nebyl horší než průměr, by se Jocó nerad chlubil. Za celý školní rok se zapletl do jediného dobrodružství, bylo to ještě na jaře, po právnickém bálu, na lavičce za dětskou klinikou se líbal s jednou ostýchavou peštskou dívčinou, která, když se k ní přitiskl, ztěžka oddechovala, ale nic víc, i když měl vlastní pokoj v podnájmu, nic víc se nestalo. Zase ne.

„Říká se, že se má namočít do vřelého čaje,“ řekl chlapec.

„Co vy jste ale za voly!“ křiklo na ně děvče.

Chlapci i dál dělali, jako by ji neslyšeli.

„Bude větší?“

„Větší ne.“

„Tak co teda?“

„Vřeřejší.“

„A?“

„Vřelost je dycky fajn. Šoupneš svý vřelý beranidlo do tý čvachtavý breberky. A je to.“

„Breberky? To je to, co si děti nosej ze školy, ne?“

„Zajímavý přístup.“

Tomu se řehtali, tucetkrát zopakovali, že pička je breberka, že je třeba vyrůst, protože solidní muž se honí za análkou chránící se svaly mnohem hrozivějšími, jenže análka taky nabízí o to víc požitků, dobytí análky je úspěch sladký, ale realita je pravděpodobně hořká.

„Nechte si ty prasečinky,“ okřikla je dívka.

„Tebe už ošukali do prdele, srdíčko?“

„Ano,“ odpovědělo děvče.

Oba chlapci zmlkli, nastalo rozpačité ticho.

„Fakt?“

„Jo.“

„A jaký to je? Bolí to?“

„Zkuste si to. Prdel máte, ne?“

„Prdel, to bysme měli,“ odpověděl jeden z chlapců.

„Copak, nic jinýho nemáte?“ zeptala se dívka a zvedla se z vody.

Stejně jako chlapci, i ona se koupala úplně nahá, měla útlou prdelku tvarem připomínající jablíčko, sáhl po ní měsíční paprsek, na místech pro bikiny zasvítíl klín a prsa a její kůže se zlatohnědě třpytila, jako by byla posypaná zlatým práškem. Dívka nabrala do dlaně vodu, špláchla ji na sebe a několikrát se otočila dokola.

„No, jaká je?“

Její prsa a klín byly dotěrně bílé, jako nějaké fosforeskující bikiny, svítily ve tmě, drobná prsa se smrskla, úzký proužek vyholeného ochlupení nebyl vidět, zůstal spíš bílý, jako na negativu. Jeden z chlapců, ten co už předtím, pozvedl teď trup z vody, podíval se na svého šulína, opět na dívku. Pak řekl.

„Dotedka byl mrňavej, ale teď už je hotovej trn.“

„Hovada,“ řekla dívka.

Uraženě vypochoďovala z vody.

„Když se vám nechce šoustat, tak nešoustejte.“

Oba hoši si vyměnili pohled, snad se usmáli nebo ušklíbli, nebylo dobře vidět, ale nechali děvče, aby si natáhlo šaty a bez pozdravu je opustilo.

„Jaký to stav milosti,“ ozval se strýc Lajos.

„Proč myslíš,“ nechápal Jocó.

„Vyslechli jsme hudbu sfér,“ zabručel Lajos Szalma, „mohli jsme procítit úplnost bytí, a ty už sis zase ničeho z toho všeho nevším!“

Poté byl Jocó Voith větší část večera sám. Strýc Lajos toho moc o hudbě sfér nevyprávěl, nepustil se ani

do těžkostí spojených s výběrem slov, natrefil na jednu starou známou, ženu s rozložitými ňadry, objemné měla i boky a pas, ale všechno toto předčila prsa napínající k prasknutí podprsenku a ženina dráždivě veselá letora. Lajos Szalma, jak měl v takové chvíli ve zvyku, požádal o svolení, aby na pár minut, než vypijí jednu sklenku, mohl s ženou pohovořit. Jocó způsobně odešel, vydal se k domovu, jenom ještě jednou nahlédl mezi bufety, do dvora. Mezi chatrnými stěnami tančilo vedle cikánských dívek v dlouhých sukních i pár mužů a mezi nimi jeden, Jocó si mohl přát sebevíc vidět to jinak, ale jeden byl zkrátka jeho otec. Károly Voith to šikovně vytáčel, třebaže občas zakolísal a vypadl z rytmu. Jeho tanečnice měla na sukni veliké kopretiny, dlouhá sukně byla nařasená jako u jednoho ze sedmihradských lidových krojů, ale lesklá, jako nějaké z módy vyšlé bálové šaty. Byla to milá romská dívčina s takovou holčičí tváří, s úsměvem dospívajícího žabce, v koutcích očí vějířky smíchu, úsměv měla okouzlující, sněhobílé zuby kulaté, jak vymalované, jen vpravo nahoře se šklíbila mezířka. Ta vada činila dívku přitažlivou, žádoucí, zkaženost byla pěkná a vzrušující, kvůli chybějícímu zubu se dívka zdála křehkou, dosažitelnou, ta šance vyvolávala v Jocóvi silné vzrušení, se zlostí a závistí pozoroval otce, který, když si partnerku přitáhl blíž k sobě, ji políbil na krk. Na dvoře vyhrával nějaký muž, postával před syntetizátorem, občas zapomněl stisknout klávesu... *nikdy neříkej, tam, tam, tam, tam, že už máš za sebou všechno...* Voith mladší pozoroval otcovo houpavé tango, ty komické, náhlé otočky, trhavé pohyby... *všechno za sebou, tramtata, všechno přijde...* Voith starší bez ironie, hluboce hleděl děvčeti do očí a pokoušel se být neodolatelný. Potácel se... *A jestli pochopil, může přijít tečka, co musíš říct, ó, řekni...* Jocó požádal o malého panáka hubertusu, vypil ho na jeden zátať, vykročil, když tu si všiml, že si na jeho otce ukazují mladí cikáni. Zděsil se. Bude malér. Nebo už je. A Lajos Szalma nikde, vlastně někde

určitě je, v nějaké zatuchlé zotavovně nebo ve vlhké loděnici, případně pod nějakým stanem osahává zadek své dávné známé a toho by nenechal ani tehdy, kdyby hlavu Károlye Voitha otloukali o dveře některého bufetu.

Tři čtvrtě hodiny Jocó pozoroval, jak se jeho otec baví.

Cikáni nezakročili, zřídka se po něm podívali, přestali s ukazováním, dál pili, Jocóův otec dotíravě vystrkoval jazyk, a kdyby dívka neucukla hlavou, byl by jí ho strčil do pusy. Byly to kradmé, v letu zachycené polibky, ale dívka ne vždycky hned odtáhla ústa. Nechali otáčení, o čemsi krátce hovořili, Jocó vůbec nic z toho nezaslechl, ale viděl, že dívka vrtí hlavou, Jocó vrtěl spolu s ní, dokonce i ústa se mu pohybovala, protestoval namísto ní, ne, ne, nechci. Dívka vykročila ke břehu, směrem k tmavé písčité mělčině, a Voith mladší viděl, že i cikáni vidí, jak jeho otec, jak nějaká letitá puma, odchází se svou kořistí, a jako by nebylo dost jednoznačné, co bude následovat, hmátne po jejím zadečku. Jocó Voith seděl bezradně dál, neměl odvalu jít za nimi, ale svědomí mu nedovolovalo vydat se k domovu a nechat svého otce jeho osudu a cikánům, kteří teď ještě vyčkávali, ale bylo téměř jisté, že nebudou Voithovi staršímu trpět jeho neomalené chování. Čekal, zoufale se pokoušel najít důvody, vysvětlení, uklidnit se, aby mohl vyrazit k domovu, vždyť on samojediný by proti skupině tvrdých, zběhlých rváčů nezmohl vůbec nic, i kdyby tu zůstal. Bylo by třeba požádat o pomoc a koho jiného než Lajose Szalmu, který je ale zrovna zaneprázdněný. Jeho teď ne. To nejde. Seroucího a šoustajícího člověka nevyrušujeme, to byla životní zásada strýce Lajose, říkával to tak, jako by to byla nějaká obecně známá lidová moudrost nebo nějaká základní filozofická teze, nic nemůže být natolik urgentní, abychom nemohli vyčkat po dobu jednoho aktu. A tady je řeč právě o době jednoho aktu, pomyslel si Jocó a nečekaně se rozplakal. Ne že by se pláčem otřásal, jen mu tekly slzy.

Nakoukl na dno umělohmotného pohárku, osamělost byla žalostná, proto raději složil hlavu na desku stolu, jako by byl ospalý nebo úplně opilý, a nechal slzy stékat po tvářích. Myslel na Segedín, na roky strávené na univerzitě, na vystupňovaná očekávání, kvůli nimž teď nenáviděl svého otce a strýce, jenže byla v tom i jakási pokora smíšená se závistí: že je ustrašeně napodobuje, aby jim ve všem dával za pravdu, dokonce aby je nakonec i překonal. To bylo to, po čem toužil i on, po požiticích, po ženách, ale nedařilo se mu a týdny a měsíce ubíhaly nadarmo, všechno promarnil. Nadarmo bral na sebe zodpovědnost za všechno, v první řadě za tisíckrát vysněnou, a přesto stále se vzdalující naplněnou budoucnost, když právě svůj vlastní čas prošťuroval obětavostí. Opět z něho vytryskla ta žárlivá nenávist, poráženecká závist a ovšem také vysvětlení, že za svou povahu nenese vinu, v tomhle bídném životě nemůže být každý hrdina. On jí být nechce, ani nedokáže, oč lepší by bylo zůstat doma a u sklenky Cabernetu zhlédnout další díl seriálu *Sex ve městě*. Už spíš podřimoval, než že by uvažoval o své pochmurné situaci, když uslyšel strýcův hlas.

„Neříkal jsem ti, abys hlídal, dokud se nedomodlím? Mne zradili přívalem jidášských hubiček, zatímco ty tu spíš.“

Lajos Szalma usedl vedle Jocóa se dvěma püllitry piva a dvěma vodkami, trápila ho košatost tématu, nevěděl, čím začít, protože jednou musí hovořit o tom, co viděli na břehu, zatímco se ta tenounká, vyholená dívčinka nakrucovala, a pak: on by rád hovořil, pokud to Jocóa zajímá, i o tom, jaké to bylo, šoupnout ptáka mezi trochu povadlá, ale mohutná prsa té dávné, milé známé, ale je bohužel ještě další téma, o němž je třeba si promluvit.

Jocó mu skočil do řeči.

„Táta?“

„Odkud to víš?“ zeptal se Lajos Szalma.

„Co je s ním?“

„Pár kroků od nás se na trávníku pokoušel obšťastnit jednu cikánskou holku.“

„A byla šťastná?“ zeptal se Jocó s přehrávanou flegmaticností.

„Co se toho týče, tak jo. Jak jsem slyšel, našla portmonku tvého otce. Aspoň drobné se vysypaly.“

„A ty jsi ji nechal, aby mu ji sebrala?“ zeptal se Jocó. Lajos Szalma stáhl obočí.

„Zaprvé: měl jsem jinou práci. Zadruhé: nemohl jsem Karesze zahanbit, že bych ho přistihl. Zatřetí: těch pár tisícovek si odpracovala. Chudák holka...“

Chování Voitha staršího, které předvedl dnes večer, se ukázalo jako téma příliš háklivé, Jocó viděl, že ani strýc nemá chuť o tom mluvit, obzvlášť proto, že oba mysleli na to, co bude, doslechne-li se to matka, a nemuselo to dojít ani tak daleko, stačilo by, kdyby se to dozvěděl někdo z profesorského sboru na gymnáziu a šuškali by si Jocóově matce za zády, to by Hanna Voithová, uznávaná školní psycholožka těšící se ve městě vážnosti, nesnesla. Lajos Szalma by byl mnohem raději vyprávěl o té své staré známé, ale Jocó Voith prohlásil, že nemá náladu poslouchat detaily nových milostných výbojů, a tak z nouze málem přišel na přetřes příběh těch dvou koupajících se nešťastníků, s miliskováním, k němuž nedošlo, a třebaže Jocó nechtěl mluvit ani o tom, v porovnání s ostatními možnostmi – i včetně toho, že se vydají na cestu domů – se ještě pořád zdálo nejsnesitelnějším rozebrat hudbu sfér. Pak ale sešlo i z toho. Vyzunkli vodku, Jocóovi bylo, jako by jím projel proud, otřásl se, z piva stěžít dokázal upít pár loků. Lajos Szalma navrhl, aby si anekdoty nechali na jindy.

Než dorazili k městské čtvrti Bökény, rozednívalo se, Jocó by teď nejradyji zabočil na polní cestu vedoucí podél kukuřičného pole, hlavu měl z té dlouhé a nudné noci i z té spousty pití těžkou, ale šlapali dál k městu, k jeho jižní části, která se povrchnímu pozorovateli jeví, jako by to byla vesnice, ale ulice na to až zas tak

nevypadají, nejsou tak široké, jako bývají ve vesnicích v nížině, jsou spíš jen rozlehlé a o řadu domů lemujících ulici je ohleduplně pečováno. Udržované prkené branky, na parapetech převislé muškáty, pečlivě zastřižený trávník, to vše jsou drobné známky toho, že se jedná o venkovské maloměsto. Ne o „zahradní město“, přirozeně, protože to by v tomto měřítku nemělo žádný smysl. Od západu se dříve či později dostanete ke kolejím, které vypadají, jako by to byly městské hradby. Za kolejemi je hřbitov, ohrady továrny na nábytek, jakož i kdoví na co používané, podezřele vypadající rybníky, a tam je cikánská Paříž. Z nádraží jsou vidět chatrče, tam naproti ubíhá jiný čas, pokračují staletí jakési cizí kultury, cestující z přípoje na intercity mohou spatřit pasoucí se, na opratích uvázané herky a cikáňata pobíhající jen v tričku, s nahým zadkem, ze zdí tam padá omítka a slepované chatrče lemují, co je ráj, a tak trošku i to, co jím není, Maďarsko a snad i Indii, tu dalekou, nikdy nespátranou pravlast.

Byli docela blízko nádraží, Jocóa se zmocnila žaludeční neuróza. Domníval se, že se dneska vydali do cikánské kolonie dát do pořádku večerní otcův průšvih, strýc Lajos se odhodlal a vyrazil urovnat tu hrubou a nechutnou záležitost, Jocóovi se samou nervozitou klepala kolena, byl přesvědčený, že je to nemožný podnik, zkoušel si formulovat věty, které by se daly použít coby ospravedlnění proti argumentům navztekáných cikánů. Čím déle o tom uvažoval, tím zoufalejší se mu situace jevila. Jednu křižovatku před Železniční ulicí strýc zabrzdil a začal zamykat kolo na nejpodivnějším tržišti Karpatské kotliny, které ani není na náměstí, ale vlastně na pouhé křižovatce, která zůstala tak hloupě široká, zboží tu nabízejí prodavači, hokynáři, zelináři, trhovkyně a párkaři.

„Bude to fantazie, synku, hni sebou, ale rychle, než se seběhne fronta.“

V obytném přívěsu upraveném pro pečení a prodej langošů trhala vypasená žena těsto, a jakmile spatřila

Lajose Szalmu, velice se jí zlepšila nálada. Její úsměv prozrazoval, že před pár roky to mohla být pěkná ženská, její krása stále ještě vyzařuje z nitra, ale co naplat, co se týče zevnějšku, tam ji opustila; zradily ji rysy a tvary, doběhl ji osud, nadváha a alkohol. Hlas měla škádlivý a byla opilá, neměla kocovinu jako chlapi. Začala spěšně smažit langoše, hodila sněhobílé těsto do vaničky s olejem, langoš se ponořil, pak se opět vyhoupl a začal zlátnout, okraje se zvedly a nafoukly.

„Kdysi jsi věru nebejval taková svíčková bába,“ řekla žena a smála se.

„To víš, kočičko,“ chlácholil ji strýc Lajos, „to víš. Co jiného mi zbývá, když Mistr pravil: ‚Taktó konejtte na mou památku!‘“

„Teda na mou památku konejtte něco jiného,“ řekla žena.

„Všechny nás přežiješ, anděli,“ odpověděl strýc Lajos, „a pak budeš konat na naši.“

„Já konám už teď,“ smála se žena na celé kolo.

„Tak to se dostaneš do nebe.“

„Jenom s tebou už nekonám, ty vocase jeden vybíravej!“

Jocó ustoupil, ale žena se rozesmála a snažila se vrhat na strýce Lajose svůdné pohledy. Povedl se jí však spíš pohled zamlžený a zubožený, a jako by to i sama vycítila, hodila na nepromastitelný papír dokřupava usmažený langoš, pak ho potřela smetanou a hustě posypala strouhaným sýrem trappist. Ale nepodala jim ho, jak by byl čekal Jocó, který měl stále větší chuť něco po ránu pojíst, žena s úsměvem vyčkávala. Strýc Lajos o několik metrů ustoupil, potom se s velice vážným, pokorným pohledem vrátil ke stánku. Žena pozvedla langoš do výše očí.

„Tohle konejtte na mou památku,“ řekla.

Udělala krátkou pauzu, potom zmateně dodala:

„No ano! Tělo Kristovo.“

Načež strýc Lajos odpověděl.

„Amen.“

Se zavřenýma očima se zahryzl do podaného langoše. Jocóovi hořely tváře hanbou, několik kroků podstoupil, potom se i on vrátil k obytnému přívěsu, a to už měl samozřejmě publikum, v té chvíli tam na své langoše čekaly dvě ženy, Jocó přesto přistoupil a poté, co vyslovil amen, zavřel oči, otevřel ústa dokořán, strpěl, aby mu feketevárosská trhovkyně šoupla do úst langoš se sýrem a smetanou a čekala, až on jej přijme coby tělo Kristovo. Jocóa přešla chuť k jídlu, bez nálady jedl u výčepu, kam za nimi už trhovkyně, které byly svědky předchozí scény, nešly. Pokusil se prohodit pár slov, ale strýc Lajos neodpověděl, pouze broukl, zatímco s očima zavřenýma jedl.

„Při přijímání nehovoříme.“

Jedl, kousky strouhaného sýra mu ulpívaly na strništi na bradě, tváře měl samou smetanu, ale to ho nerušilo, se zavřenýma očima polykal, pohroužený do sebe, a když ženy poodešly, začal i Jocó pomalu prožívat tohle bláznovství, najednou se přistihl, že zpytuje svědomí, pátrá v minulosti, přesně jak je při přijímání třeba, čímže se provinil proti příkázáním Páně? Marně se pokoušel být pokorný, nadarmo hledal, kromě zanedbávání mší nenalezl žádný do očí bijící prohřešek, jakkoli se zdál být neskromným, Mojžíšova příkázání na rozdíl od zákonů Lajose Szalmy nepřestoupil. Těm dostát nedokázal, ba co víc, jak rostla očekávání, tím chaběji je plnil.

Strýc Lajos zvedl hlavu k obloze, ale oči neotevřel, v nitru si dopřál požitek z vibrací svítání, z čistoty ranní oblohy, z toho, že slunce vychází zpoza mraků, jako by přicházelo přes malované sklo kostela, a on, ačkoli měl oči zavřené, viděl i to, že malým okénkem boudy s langošemi září světlo, zpoza hlavního oltáře pečící vaničky se modře třpytí nebeské vlasy Kristovy a pěkně pomalounku zabarvují tržiště, mrkve, celery, ponorná čerpadla, trika, pantofle, bojtery, psíky, vodní pistolky, ale i oči, vlasy trhovkyň, celý obzor už je modrý, je to nádherná chvějivá modř, taková, že už ji

postřehla i země, a jak se vylekala, neví ani, čím obraz se to zrcadlí, kdo je iluze a kdo realita.

Lajos Szalma dokončil přijímání, snědl Kristovo tělo se smetanou a sýrem, otevřel oči a sklesle mrkl po Jo-cóovi.

„Litoval jsi svých hříchů?“

„Ano. A ty?“

„Já taky. Ale nebyl jsem dost důkladný. Jak jsem spolkl poslední sousto těla Spasitelova, vzpomněl jsem si ještě na jeden svůj velký hřích.“

„Na jaký?“

„Na to, co jsem toho kdysi napáchal s Langošovou Arankou! Klín, ústa, ňadra – všechny tyhle poklady mi nezištně poskytovala.“

„Ale tak to ti dávaly i jiné, ne?“

„Ano. Jenže něco takového jsem nikdy nezažil.“

„Jak to?“

„Stvořitel nechť mě připraví o moji chuť. Krása, slast, rozkoš ať se vytratí. Všechno to už je jen minulost.“

„A za to může ona, strýčku Lajosi?“

„Kdepak, chlapče, kdepak.“

Lajos Szalma se zadíval do dále, kde se za Tisou, na té namodro nabarvené, rozplývající se, pusté, široší-ré rovině jeden na druhém choulily pytle segedínské továrny na zpracování konopí, jako by se chtěly potají pářit. Lajos Szalma pohlédl na Langošovou Aranku, jako kdyby viděl, že se pytle už proluly se vzduchem, nebo jako by věděl, co všechno se v onom okamžiku děje na žabí krvi označované, v jeden celek slité ma-darské pustě, a ustaraně pravil:

„Než mohla třikrát pocítit rozkoš, já ji zapřel.“